

Doprava, řidiči a chodci

Ustanovení § 5 odst. 2 písm. g) zákona o silničním provozu je takové povahy, že nabádá řidiče k opatrnosti vzhledem k chodcům při výrazné změně, pro ostatní jinak předpokládaného směru jízdy vozidla, do míst kam řidič nevidí, např. prostory za křižovatkou, kde není přechod pro chodce. S povinností řidiče souvisejí obdobné, svým rozsahem však větší, povinnosti chodce přecházejícího vozovku mimo přechod podle § 54 odst. 2 cit. zákona. Řádným naplněním obou ustanovení zákona by tak měla být minimalizována možnost kolize těchto účastníků v silničním provozu. Z povinnosti řidiče neohrožit (nikoli neomezit) chodce přecházejícího pozemní komunikaci, na kterou řidič odbočuje, stanovené v § 5 odst. 2 písm. g) zákona o silničním provozu nevyplývá přednost chodce, který hodlá přejít pozemní komunikaci mimo přechod pro chodce poblíž křižovatky s jinou pozemní komunikací, před příjezdějíci vozidly. Toto ustanovení nijak nevyklučuje povinnosti chodce stanovené v § 54 odst. 2 a § 54 odst. 3 cit. zákona o silničním provozu před vstupem na vozovku se přesvědčit, zdali může vozovku přejít, aniž by ohrozil sebe i ostatní účastníky provozu, a nevstupovat na vozovku bezprostředně před blížícím se vozidlem.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 7 Tdo 1050/2020-296 ze dne 14.10.2020)

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání obviněné K. K., nar. XY, trvale bytem XY, podaném proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 13. 5. 2020, sp. zn. 5 To 43/2020, v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 3 T 178/2019, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušují rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 13. 5. 2020, sp. zn. 5 To 43/2020, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 3. 2. 2020, sp. zn. 3 T 178/2019. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Městskému soudu v Brně příkazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

1. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 3. 2. 2020, č. j. 3 T 178/2019-218, byla obviněná K. K. uznána vinnou přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku, za který jí byl uložen trest odnětí svobody v trvání osmi měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu osmnácti měsíců, a dále jí byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na dobu dvanácti měsíců. Rovněž bylo rozhodnuto, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. je obviněná povinna nahradit poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky škodu ve výši 173 706 Kč a podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla poškozená H. G. odkázána se svými nároky na náhradu škody i nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Uvedeného přečinu se obviněná podle zjištění soudu prvního stupně dopustila tím, že dne 6. 11. 2018 ve 12:18 hodin řídila v Brně po vozovce ulice XY ve směru jízdy od ulice XY osobní motorové vozidlo značky Škoda Octavia, při odbočování vlevo do ulice XY se plně nevěnovala řízení a porušila § 5 odst. 2 písm. g) zákona č. [361/2000](#) Sb., o provozu na pozemních komunikacích (dále jen „zákon o silničním provozu“), a při tomto jízdním úkonu srazila pravou přední částí vozidla chodce J. G., nar. XY, který přecházel vozovku ulice XY zprava z pohledu obviněné. Jmenovaný při střetu a následném pádu na vozovku utrpěl středně těžká zranění (ve výroku rozsudku specifikovaná, včetně následků v podobě omezení v obvyklém způsobu života).

3. Z podnětu odvolání státního zástupce podaného v neprospěch obviněné a směřovaného výhradně do výroku o trestu Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 13. 5. 2020, č. j. 5 To 43/2020-251, zrušil rozsudek soudu prvního stupně pouze ve výroku o trestu a nově rozhodl tak, že obviněnou odsoudil k trestu odnětí svobody v trvání 15 měsíců, jehož výkon podmíněně odložil na zkušební dobu 24 měsíců, a k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na dobu 36 měsíců. Odvolání podaly i obviněná (proti všem výrokům rozsudku soudu prvního stupně) a poškozená (proti výroku o nároku na náhradu nemajetkové újmy), obě tato odvolání však byla podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítnuta.

4. Obviněná podala proti rozsudku odvolacího soudu dovolání, ve kterém uplatnila důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. Namítla, že řízení se plně věnovala, jela pomalu – přiměřenou rychlostí s ohledem na dopravní situaci. Před střetem nikoho neviděla přecházet vozovku ani vcházet do vozovky. Soudy učinily závěr o vině na základě předpokladu, že jí při odbočování nic nebránilo v náležitém rozhledu a poškozeného tak musela vidět. Nevypořádaly se však s jejím tvrzením, že před příjezdem příslušníků Policie České republiky z řady vozidel odjelo to, které stálo nejbližší křižovatce (skutečnost, že těsně za křižovatkou na pravé straně z pohledu dovolatelky stálo vozidlo, má být zřejmá z fotodokumentace místa nehody, která je součástí spisu). Soudy svůj závěr o tom, v jakém místě poškozený vstoupil do vozovky a kde došlo ke střetu s vozidlem obviněné, opřely pouze o plánek z místa dopravní nehody, který vytvořila policie a k jehož správnosti se nemohla dovolatelka na místě vyjádřit. Konečně naznačený směr chůze poškozeného není založen na žádném znaleckém či odborném zkoumání. Obviněné se jeví nejpravděpodobněji, že ke střetu došlo v místě za prvním stojícím a posléze odjetým vozidlem, zpoza kterého poškozený vyšel. Tomu odpovídá i to, že poškození vozidla se nachází kromě pravé části předního skla rovněž na pravých předních dveřích. Za nesprávné považuje závěry soudů o rychlosti její jízdy v křižovatce (údajně až 60 km/hod.) a o frekvencovanosti křižovatky. Ty měly zaznít při vyhlášení napadeného rozsudku z úst předsedkyně senátu odvolacího soudu. Veškeré tyto závěry byly učiněny, aniž by k těmto otázkám bylo zpracováno odborné vyjádření či znalecký posudek. V souvislosti s těmito výhradami vznesla obviněná námitku extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními soudů a odkázala na nálezy Ústavního soudu týkající se mj. posouzení zachování potřebné míry opatrnosti.

5. Oba soudy dále podle dovolatelky nesprávně hodnotily jednání poškozeného, když uzavřely, že z jeho strany nedošlo k porušení povinností účastníka provozu na pozemní komunikaci. Poškozený přitom zřejmě vstoupil do vozovky ve chvíli, kdy ona místem projížděla. Poškozený musel nutně vidět příjezdící vozidlo, přesto – aniž dbal toho, že ohrozí sebe či ostatní – vstoupil do vozovky. Zjevně tak porušil ustanovení § 54 odst. 2 zákona o silničním provozu. Dovolatelka poukázala na komentářovou literaturu k § 5 odst. 2 písm. g) cit. zákona, na vybranou judikaturu Nejvyššího soudu i na tzv. princip omezené důvěry v dopravě.

6. Odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že obviněná porušila rovněž ustanovení § 5 odst. 1 písm. d) zákona o silničním provozu. Ona však má za to, že poškozený není osobou, na jehož ochranu se toto ustanovení vztahuje. Navíc – i kdyby se na poškozeného toto ustanovení vztahovalo – za situace, kdy poškozeného neviděla (o tom podle ní není sporu – spor se vede pouze v rovině, zda poškozeného neviděla v důsledku své nepozornosti, anebo v důsledku způsobu, jakým vstoupil do vozovky a v této se pohyboval), nemohla si být vědoma, že je osobou vyššího věku. Proto jí ani nemůže být kladeno za vinu porušení takové povinnosti. I k této otázce poukázala na komentářovou literaturu. Konečně vzhledem k tomu, že státní zástupkyně podala odvolání v neprospěch obviněné pouze do výroku o trestu, je uvedený postup odvolacího soudu (míněno „přidání“ další povinnosti, kterou porušila) v rozporu se zásadou zákazu reformace in peius.

7. Dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů i všechna rozhodnutí na ně navazující a aby ji zprostil obžaloby, eventuálně aby přikázal Městskému soudu v Brně věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

8. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství v písemném vyjádření k dovolání obviněné uvedl, že ve vztahu k námitce tzv. extrémního rozporu dovolatelka předložila alternativní skutková zjištění, aniž by uvedla, které z úvah soudů jsou chybné. V hlavním líčení přitom nevyvinula odpovídající důkazní aktivitu. Jestliže tedy soudy vyšly z provedených důkazů a založily na nich svá rozhodnutí, nelze jim vyčítat svévoli při hodnocení důkazů. Uplatněnému dovolacímu důvodu odpovídá námitka, že oba soudy nesprávně vyhodnotily porušení povinnosti poškozeným, konkrétně že vstoupil do vozovky v rozporu s § 54 odst. 2 zákona o silničním provozu. Obviněná však neuvedla, v čem konkrétně tvrzená nesprávnost právního posouzení spočívá. Význam pro právní posouzení skutku by mělo pouze významné spoluzavinění poškozeného, které by bylo rozhodující příčinou jeho zranění (státní zástupce poukázal na rozhodnutí č. [32/2016](#) Sb. rozh. tr.). Takové spoluzavinění však nelze poškozenému přičítat. V předmětné věci nic nenasvědčuje tomu, že to byl chodec, kdo nečekaně vstoupil do jízdní dráhy řidičky, nýbrž řidička, která nečekaně (příliš rychle) při odbočení zkrížila dráhu chůze chodce. Povinnost řidiče neohrozit chodce podle výše uvedeného ustanovení zákona o silničním provozu je nepodmíněná a nevztahuje se jen na chodce, jichž si řidič v nepřehledné situaci při dané rychlosti své jízdy stačí všimnout. Námitka porušení zásady reformace in peius se týká jen odůvodnění, přičemž dovolání jen proti důvodům rozhodnutí není přípustné. Státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., tj. jako zjevně neopodstatněné.

9. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání je přípustné [§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. a), h) tr. ř.], bylo podáno osobou k tomu oprávněnou, tj. obviněnou prostřednictvím obhájce [§ 265d odst. 1 písm. c) odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě k tomu určeném (§ 265e tr. ř.) a splňuje náležitosti obsahu dovolání (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

10. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Může tudíž být naplněn vadnou aplikací hmotného práva na skutkový stav, který zjistily soudy. Směřuje-li dovolání proti výroku o vině odsuzujícího rozhodnutí, pak tomuto dovolacímu důvodu odpovídají takové námitky, v nichž se tvrdí, že skutkový stav, který zjistily soudy prvního a druhého stupně, nevykazuje znaky trestného činu, jímž byl obviněný uznán vinným.

11. Nejvyšší soud jako soud dovolací zásadně nepřezkoumává procesní postup orgánů činných v trestním řízení ani nezasahuje do skutkových zjištění soudů. Učinit tak může jen zcela výjimečně, jestliže to odůvodňuje extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy. V takových případech je zásah Nejvyššího soudu nezbytný proto, aby byl dán průchod ústavně zaručenému základnímu právu obviněného na spravedlivý proces (čl. 4, čl. 90 Ústavy).

12. Obviněná založila dovolání zčásti na námitkách proti skutkovým zjištěním soudů, avšak nikoli pouze na nich. Podstata dovolacích námitek spočívá v tom, že čin kladený jí za vinu není podle obviněné trestným činem, protože neporušila žádnou povinnost, nemůže být dána ani příčinná souvislost mezi jejím porušením povinnosti a následkem (zraněním poškozeného) a není dáno (nedbalostní) zavinění. Součástí toho je i námitka zavinění, případně spoluzavinění nehody poškozeným. Jde o námitky proti hmotně právnímu posouzení skutku. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. tak obviněná uplatnila relevantně.

13. Protože Nejvyšší soud nezjistil důvody k odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal ve smyslu § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, a shledal, že dovolání je důvodné.

14. Obviněná byla uznána vinnou přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku, jehož se dopustí ten, kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví proto,

že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona. Okresní soud uzavřel, že obviněná jednala v nedbalosti nevědomé. Takto je trestný čin spáchán, jestliže pachatel nevěděl, že svým jednáním může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem (zde trestním zákoníkem), ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl [§ 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku].

15. Nejprve je vhodné připomenout, že spáchání uvedeného přečinu v souvislosti s dopravní nehodou předpokládá, že porušení dopravního předpisu bylo v příčinné souvislosti s havárií s následkem na zdraví. Z hlediska subjektivní stránky se vyžaduje nedbalost, přičemž zavinění z nedbalosti není vyloučeno spoluzaviněním jiných osob. Zavinění musí zahrnovat všechny znaky charakterizující objektivní stránku trestného činu, tedy i příčinný vztah mezi jednáním pachatele a následkem trestného činu. Rozhodné je, zda pachatel věděl nebo vědět měl a mohl, že porušením některého předpisu bude jednat za takových okolností, že tím může způsobit jinému těžkou újmu na zdraví. Předpokladem zavinění ve formě nedbalosti je současná možnost a schopnost konkrétního pachatele předvídat vznik trestněprávně relevantního následku, čímž je vymezeno i subjektivní hledisko míry potřebné opatrnosti (viz např. náleží Ústavního soudu ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. III. ÚS 2065/15, dále Drašík, A. a kol.: Trestní zákoník. Komentář. 1. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 115).

16. U trestných činů v dopravě hranice okolností, jež řidič může či nemůže předvídat, nelze vymezovat jen v hypotetické rovině (neboť pak by musel předvídat v podstatě cokoli), ale je třeba vycházet z konkrétní dopravní situace. Z hlediska nedbalostního zavinění to znamená, že kromě míry povinné opatrnosti vyplývající z pravidel silničního provozu (objektivní hledisko) zde existuje i subjektivní vymezení, vztahující se k míře opatrnosti, kterou je řidič schopen v konkrétním případě vynaložit. O zavinění z nedbalosti může jít pouze tehdy, pokud povinnost a možnost předvídat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem jsou dány současně (viz rozhodnutí č. [43/2002](#) Sb. rozh. tr.).

17. Při posuzování trestní odpovědnosti řidiče za dopravní nehodu je tedy nutné zohlednit jednak to, zda se tento řidič svým jednáním dopustil porušení konkrétních právních předpisů upravujících provoz na pozemních komunikacích, jakož i to, zda měl možnost a schopnost předvídat, že k této nehodě dojde. V takovém případě se uplatní tzv. princip omezené důvěry v dopravě, jenž spočívá v tom, že řidič při provozu na pozemních komunikacích může spoléhat na to, že ostatní účastníci při provozu budou dodržovat pravidla provozu na pozemních komunikacích, pokud z konkrétních okolností nebude vyplývat opak. Po účastníkovi silničního provozu nelze spravedlivě požadovat, aby bez dalšího předpokládal možné porušení pravidel tohoto provozu jinými účastníky a aby tomu přizpůsobil své počínání. Naopak, není-li z okolností, které může účastník silničního provozu běžně vnímat či předvídat, zřejmé, že jiný porušil své povinnosti, je oprávněn očekávat od ostatních účastníků silničního provozu dodržování stanovených pravidel. Účastník silničního provozu, který porušil pravidla tohoto provozu, pak na druhé straně nemůže očekávat dodržení těchto pravidel od ostatních účastníků, jestliže jim to znemožnil s ohledem na charakter a závažnost svého porušení pravidel silničního provozu (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2016, sp. zn. 4 Tdo 424/2016, a ze dne 20. 5. 2009, sp. zn. 7 Tdo 358/2009).

18. Ve výše zmiňovaném nálezu Ústavní soud zdůraznil, že závěr o trestněprávním zavinění nelze nikdy dovozovat z pouhého faktu, že došlo ke škodlivému následku za účasti třetí osoby. K událostem majícím objektivně nešťastnou nebo i tragickou povahu dochází i bez cizího zavinění. Zanedbání potřebné míry opatrnosti jako předpoklad nedbalostního zavinění je třeba vyvozovat z konkrétních skutkových okolností, řádně zjištěných dokazováním. Nelze jej činit pouze na základě zpětné myšlenkové konstrukce nepodložené konkrétními fakty. Došlo-li ke škodlivému následku, neznamená to automaticky, že potřebná míra opatrnosti musela být nutně zanedbána. Součástí soudního rozhodnutí, v němž je osoba uznána vinnou nedbalostním trestným činem, proto musí být pečlivě

zhodnocení všech okolností, které soud vedly k názoru, že tato osoba náležitou opatrnost nezachovala, a jednala tedy zaviněně. Orgány činné v trestním řízení mají úřední povinnost zjišťovat skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí (§ 2 odst. 4, odst. 5 tr. ř.). Z ústavního principu presumpce nevinny, zakotveného v článku 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, vyplývá pro obecné soudy povinnost při rozhodování o vině zvažovat též takovou verzi případu, která důvodně připouští, že vzhledem ke skutkovým okolnostem případu mohlo dojít ke způsobení škodlivého následku bez zavinění. Pouze tak mohou obecné soudy dostát požadavkům článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, jenž obviněným osobám zaručuje právo na soudní ochranu.

19. Na základě těchto obecných východisek posoudil Nejvyšší soud danou trestní věc, přičemž neopominul svou povinnost zabývat se věcí i nad rámec dovolacích důvodů vymezených v trestním řádu, tj. i z hlediska zachování základního práva obviněné na spravedlivé řízení. A shledal závažné nedostatky v rozhodnutích a v postupu soudů obou stupňů už při ustálení skutkových zjištění, jež jsou v zásadním nesouladu s obsahem provedených důkazů a nabízejícími se důkazními možnostmi. Dokazování dosud soudy provedené je nedostatečné, soudy nezjistily skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí o vině obviněné (§ 2 odst. 5 tr. ř.).

20. Povinnost vyplývající z článků 4 a 90 Ústavy České republiky, podle nichž základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci a soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům, se netýká jen soudů nižších stupňů. Pro řízení o dovolání jsou ve smyslu judikatury Ústavního soudu významné zejména tři skupiny vad důkazního řízení, jež mohou mít za následek porušení práva na spravedlivý proces. Jde jednak o takzvané opomenuté důkazy, kdy soudy buď odmítly provést důkaz navržený účastníkem řízení, aniž by svůj postup věcně a adekvátně stavu věci odůvodnily, nebo kdy sice provedly důkaz, avšak v odůvodnění svého rozhodnutí jej vůbec nezhodnotily. Druhou skupinu tvoří případy, kdy důkaz, respektive jeho obsah, není získán procesně přípustným způsobem, a jako takový neměl být vůbec pojat do hodnotících úvah soudů. Konečně třetí oblast zahrnuje případy svévolného hodnocení důkazů, tj. když odůvodnění soudních rozhodnutí nerespektuje obsah provedeného dokazování, dochází k tzv. deformaci důkazů a svévoli při interpretaci výsledků důkazního řízení. S tím souvisí i povinnost soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit. V daném případě Nejvyšší soud shledal, že na podkladě neúplného dokazování a nepřezkoumatelného hodnocení provedených důkazů učinily soudy nejasná skutková zjištění, což se promítlo v přinejmenším předčasných a nepodložených právních závěrech.

21. Za nesporné a nepochybné bylo přitom možno považovat, že v uvedené době v ulici XY v Brně došlo k předmětné dopravní nehodě, při níž byl vozidlem řízeným obviněnou sražen a zraněn poškozený J. G. Rovněž je nepochybné, že obviněná odbočila doleva do ulice XY a obviněný tuto ulici přecházel zprava z pohledu obviněné.

22. Pokud jde o další okolnosti dopravní nehody, nalézací soud konstatoval „jistou důkazní nouzi“, avšak poté, aniž by učinil jasná skutková zjištění podle zásady in dubio pro reo (v pochybnostech ve prospěch obviněného), zabýval se rovnou tím, jaké povinnosti obviněná porušila, a jejím zaviněním.

23. Některé dílčí skutkové závěry však z odůvodnění rozsudku vyplývají. Především nalézací soud dospěl ke zjištění - v tomto případě podloženému a v odst. 7 odůvodnění rozsudku řádně odůvodněnému - že poškozený přecházel zprava (obžaloba uváděla přecházení v nezjištěném směru). Z následující pasáže odůvodnění plyne, že nalézací soud vycházel (aniž to vysvětlil) z té verze skutkového děje, kterou označila za nejpravděpodobnější i obviněná, tj. že poškozený vstoupil do vozovky mezi zaparkovanými vozidly. Opakovaně nalézací soud uvedl, že obviněná musela počítat s možností vstupu chodce do vozovky mezi zaparkovanými automobily. Uvedl také, že je možné, že se poškozený a obviněná navzájem neviděli kvůli zaparkovaným autům. Odvolací soud se výslovně

nevyjádřil, ze které z možných verzí vycházel, avšak ztotožnil se se skutkovými závěry soudu prvního stupně. Na druhé straně uvedl, že kdyby se obviněná dostatečně věnovala řízení, musela by poškozeného vidět, ještě když byl na chodníku a chystal se přejít vozovku. To lze chápat jako vnitřní rozpornost odůvodnění rozsudku odvolacího soudu.

24. Je třeba uvést, že v úvahu přicházejí z tohoto hlediska dvě základní verze. Buď že poškozený vstoupil do vozovky mezi zaparkovanými vozidly, tedy za prvním vozidlem původně zaparkovaným nejblíže křižovatky, které z místa odjelo ještě před pořízením fotodokumentace, anebo že do vozovky vstoupil před tímto prvním zaparkovaným vozidlem, tj. mezi ním a hranicí křižovatky, tedy nejpravděpodobněji někde v místech za přenosnou dopravní značkou, poblíž sloupu veřejného osvětlení.

25. Pro první alternativu svědčí vedle výpovědi obviněné i fotodokumentace, na níž je patrné holé místo na vozovce, nezapadané listím ze stromů, o rozměrech odpovídajících motorovému vozidlu. Skutečnost, že zde nějaké vozidlo v době nehody zaparkováno bylo, nebyla soudy zpochybněna, respektive nalézací soud z ní, jak už řečeno, v podstatě vycházel. Možnosti, že poškozený vstoupil do vozovky mezi vozidly, nasvědčuje i předpokládaná nejkratší trasa jeho chůze směrem k jeho bydlišti - k domu č. p. XY, který je zakreslen na plánu nehody (poškozený by tedy nepřecházel ulici hned u křižovatky, ale zkrátil by si cestu a přecházel by vozovku až blíž svému bydlišti). Nalézací soud tuto možnost připouští i konstatováním, že je možné, že poškozený vozidlo obviněné neviděl kvůli zaparkovaným vozidlům, stejně jako jeho neviděla obviněná (odjeté vozidlo bylo jediné v úvahu přicházející, které se v kritické době mohlo nacházet mezi obviněnou a poškozeným). Na druhé straně proti této verzi svědčí místo mokré skvrny na vozovce, která měla vzniknout smýváním krve hasiči. Tato skvrna se totiž nachází poměrně daleko, patrně až několik metrů od místa, kde by muselo dojít ke střetu, pokud by poškozený do vozovky vstoupil mezi vozidly. Z pohledu laika však nelze tuto možnost vyloučit. Například v případě šikmého pohybu poškozeného před střetem mohlo dojít po nárazu k nějaké rotaci jeho těla a jeho odražení ve směru za automobil. Poškozený ale také mohl ještě sám učinit určitý pohyb či kroky, než padl na vozovku a zůstal ležet.

26. Nejvyšší soud však nehodlá a ani nemůže činit nějaké skutkové závěry v tom směru, zda uvedená verze - pro obviněnou zřejmě příznivější - je reálná. Jednak proto, že soudy dosud ve věci činné se tím nezabývaly, jednak proto, že jde o otázku odbornou, kterou musí zodpovědět znalec z oboru silniční dopravy, eventuálně z oboru biomechaniky, případně také - pokud jde o možnost nějakého aktivního pohybu poškozeného po střetu - znalec soudní lékař. Lze dodat, že z výpovědi svědkyně M. V. je známa definitivní poloha poškozeného po pádu na vozovku, tj. že ležel hlavou do silnice, nohama k chodníku. Do plánu byla zakreslena také konečná poloha vozidla po zastavení, ovšem není jasné, z jakých podkladů toto zakreslení vycházelo. Kromě toho zřejmě nebude možné určit vzdálenost mezi touto konečnou polohou vozidla poté, co obviněná zastavila, a místem střetu, neboť obviněná se k tomu nedokázala vyjádřit (v podstatě jen uvedla, že v době střetu se už po odbočení rozjížděla ulicí) a žádný očitý svědek nehody nebyl zajištěn. Pokud by ale bylo možné (v duchu zásady in dubio pro reo) vycházet z této verze, pak by místo střetu (v podélném smyslu, tj. vzdálenost od hranice křižovatky) zhruba vyplývalo z místa, kde se nacházela mezera mezi parkujícími vozidly.

27. Jestliže uvedená skutková verze nebude vyloučena, bude třeba z ní vycházet jakožto z verze pro obviněnou příznivější. V takovém případě by bylo namístě vyřešení několika otázek, sbíhajících se v posouzení toho, zda obviněná mohla poškozeného včas vidět, nebo zda jí náhle vstoupil do jízdni dráhy a vytvořil tak náhlou, nenadálou překážku (jak v podstatě tvrdí obviněná).

28. Obviněná k tomu uvedla, že nemohla zareagovat, když poškozený „byl za něčím schovaný“ a vkročil jí přímo pod vozidlo. Stanovisko poškozeného bohužel není k dispozici, neboť v mezidobí zemřel. Nalézací soud poukázal na to, že nebylo možné provést důkaz obsahem vysvětlení poškozeného, neboť obviněná se čtením záznamu o vysvětlení nesouhlasila. Je ovšem třeba říci, že v

důsledku nedůsledného postupu policejního orgánu nebyl poškozený včas náležitě vyslechnut; vysvětlení poškozeného neobsahuje nic, co by mohlo přispět k objasnění věci. Jedinou konkrétnější informací o vnímání dopravní nehody poškozeným zůstává výpověď obviněné, podle které jí poškozený při její návštěvě v nemocnici řekl, že „nic neviděl a vkročil do vozovky jako slon“.

29. Pokud jde o vozidlo, které odjelo v době mezi nehodou a ohledáním místa činu, nebyly by v takovém případě bez významu jeho typ a velikost, zejména výška, tvar, případné zatmavení oken apod. Po porovnání s výškou postavy poškozeného by pak bylo možné učinit přesnější zjištění, zda a jak dobře mohla obviněná poškozeného za vozidlem vidět (a jak on mohl vidět její vozidlo). Ke specifikaci vozidla by pak bylo patrně namístě vyslechnout svědkyni M. V., případně někoho z dalších osob, které se jako první na místo nehody dostavily (někoho ze zasahujících policistů nebo hasičů).

30. Další důležitou skutečností by v tomto případě byla vzdálenost, v jaké obviněná jela od zaparkované řady vozidel, a samozřejmě rychlost jízdy. Její alespoň hrubé, orientační zjištění by bylo podstatné i pro případ posuzování druhé verze, tedy že ke střetu došlo někde mezi prvním (později odjetým) zaparkovaným vozidlem a křižovatkou. Nalézací soud se v odůvodnění rozsudku k rychlosti jízdy vyjádřil tak, že z poškození vozidla je evidentní, že se nemohlo jednat o „zlomkovou rychlost“. Jednak ale jde o závěr odborný, který nenáleží soudu, jednak není jasné, co mínil soud zlomkovou rychlostí.

31. Velmi důležité pro zhodnocení obou naznačených verzí bude stanovení způsobu, úhlu a rychlosti střetu (včetně případné specifikace pohybu poškozeného před střetem), které může ovšem provést jen znalec z oboru silniční dopravy. Prozatím pouze ze znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství vyplývá, že nepřítomnost poranění skeletu dolních končetin nesvědčí pro zachycení poškozeného přední částí vozidla (č. l. 106). Jinak ovšem tento znalec uvedl, že bližší posouzení průběhu nehodového děje by bylo nezbytné provést znalcem z oboru silniční dopravy. I z toho je zřejmé, že neopatrění takového znaleckého posudku (jehož se obviněná domáhala, byť v závěru hlavního líčení svůj návrh nezopakovala) je zásadním nedostatkem řízení. I pro laika se sice z míst a charakteru poškození vozidla jeví jako jasné, že poškozený se v okamžiku střetu nenacházel před vozidlem, znalecký posudek by však mohl shora naznačené otázky zodpovědět fundovaně a podstatně přesněji. Pro úplnost lze uvést, že odvolací soud nepřesně uvádí, že poškození nebylo na boku vozidla. Ve skutečnosti bylo jednak na boku vozidla, ale i na pravé části čelního skla. Právě znalecký posudek by mohl ujasnit mechanismus působení těla poškozeného na vozidlo a tím i polohu a způsob pohybu poškozeného před střetem.

32. Také v případě, že by soudy dospěly k závěru o správnosti druhé z uvedených verzí (tj. že poškozený nevstupoval do vozovky mezi zaparkovanými automobily), by tedy byla důležitá rychlost jízdy vozidla, případně pohybu poškozeného, které by znalec mohl určit mimo jiné na základě zjištěných poškození vozidla. Rovněž zásadní by byl způsob střetu (viz výše) a v tomto případě by mohl znalec přesněji určit i místo střetu.

33. Fakt, že obviněná v závěru hlavního líčení nezopakovala důkazní návrh na opatření znaleckého posudku z oboru silniční dopravy, neznamená, že soudy neměly z úřední povinnosti vyvinout snahu o objasnění základních okolností dopravní nehody. Zavazuje je k tomu nejen ustanovení § 2 odst. 4, 5 tr. ř., ale i ústavní princip presumpce nevinny (čl. 14 odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, čl. 40 odst. 2 Listiny) a z ní vyplývající pravidlo in dubio pro reo, které znamená, že vyskytují-li se (z hlediska skutkového) o otázce viny obviněného pochybnosti a nelze-li tyto pochybnosti rozptýlit dalším prováděním a zkoumáním důkazů, je třeba rozhodnout ve prospěch obviněného.

34. Teprve po ustálení skutkových zjištění - při respektování principu in dubio pro reo a po vyčerpání všech reálných důkazních možností - bude možné přistoupit k posouzení dalších otázek, především

jaké povinnosti porušili aktéři dopravní nehody a zda lze dovodit příčinnou souvislost mezi jednáním obviněné a vzniklým následkem na zdraví poškozeného a zavinění dopravní nehody obviněnou.

35. Ve výroku rozsudku nalézacího soudu je obviněné kladeno za vinu porušení povinnosti podle § 5 odst. 2 písm. g) zákona o silničním provozu, podle něhož řidič nesmí ohrozit chodce přecházejícího pozemní komunikaci, na kterou řidič odbočuje. Chodce přecházejícího pozemní komunikaci, na kterou řidič odbočuje, smí řidič v těchto případech omezit, pokud se na uvedených místech nejedná o přecházení pozemní komunikace po přechodu pro chodce. Podle § 2 písm. l) cit. zákona nesmět ohrozit znamená povinnost počínat si tak, aby jinému účastníku provozu na pozemních komunikacích nevzniklo žádné nebezpečí. Podle § 2 písm. m) cit. zákona nesmět omezit znamená povinnost počínat si tak, aby jinému účastníku provozu na pozemních komunikacích nebylo nijak překáženo. Možnost aplikace § 5 odst. 2 písm. g) cit. zákona bude záviset od skutkových zjištění, jak daleko od křižovatky poškozený vozovku přecházel (zda se tedy jednalo ze strany obviněné ještě o součást odbočovacího manévru, na který se uvedené ustanovení vztahuje) a zda ji vůbec přecházel, tj. zda si počínal způsobem, na který by řidič měl odpovídajícím způsobem reagovat.

36. Dále bylo obviněné kladeno za vinu – jak vyplývá zejména z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně – porušení povinnosti stanovené v § 5 odst. 1 písm. b) zákona o silničním provozu, tj. věnovat se plně řízení vozidla a sledovat situaci v provozu. Ani pro tento závěr však soudy neměly dostatečné skutkové podklady. Porušení této povinnosti by bylo možné konstatovat až na základě zjištění, jak (a kde přesněji) konkrétně dopravní nehoda proběhla a jaký způsob jízdy obviněné a jaké chování poškozeného jí předcházelo. Taková zjištění však Nejvyšší soud v rozhodnutích soudů postrádá. Pro úplnost lze zmínit, že námitkám dovolatelky ohledně vytýkaného porušení ustanovení § 5 odst. 1 písm. d) cit. zákona by patrně bylo možné přisvědčit, týkají se však pouze odůvodnění napadeného rozsudku odvolacího soudu a v kontextu výše uvedeného nejsou významné.

37. Na skutkových zjištěních bude záviset rovněž posouzení případného porušení povinností poškozeným. Na něho jakožto chodce přecházejícího vozovku mimo přechod pro chodce se vztahovala především povinnost podle § 54 odst. 2 zákona o silničním provozu před vstupem na vozovku se přesvědčit, zdali může vozovku přejít, aniž by ohrozil sebe i ostatní účastníky provozu na pozemních komunikacích. Chodec smí přecházet vozovku, jen pokud s ohledem na vzdálenost a rychlost jízdy příjezdějících vozidel nedonutí jejich řidiče k náhlé změně směru nebo rychlosti jízdy. Poslední věta tohoto ustanovení vyjadřuje prakticky přednost řidiče vozidla při užívání vozovky před chodcem přecházejícím vozovku mimo přechod pro chodce. Uvedené ustanovení je v § 54 odst. 3 cit. zákona doplněno tak, že chodec nesmí vstupovat na vozovku bezprostředně před blížícím se vozidlem.

38. Z uvedeného vyplývá, že řidič nenese objektivní odpovědnost za střet s chodcem ve vozovce, jestliže chodec například vstoupil do vozovky nenadále, nečekaně (a tím méně pokud předtím byl částečně například skryt za zaparkovaným vozidlem apod.). Ani to, že předtím řidič odbočil do ulice, kde pak došlo ke střetu s chodcem, neznamená, že by měl řidič tuto objektivní a v podstatě absolutní odpovědnost. Ustanovení § 5 odst. 2 písm. g) zákona o silničním provozu ukládá řidiči zachovávat zvláštní opatrnost při změně směru jízdy při odbočování (nikoli po celou dobu jízdy ulicí, do níž odbočil), logicky zejména tehdy, když do míst, kam odbočuje, nevidí, takže ani přecházející chodec nevidí jeho. Nijak to ale nevylučuje povinnost chodce stanovenou v § 54 odst. 2 cit. zákona.

39. Jestliže odvolací soud argumentoval tím, že pokud by se obviněná dostatečně věnovala řízení a sledovala situaci v provozu, poškozeného by musela vidět, ještě když byl na chodníku a chystal se přejít vozovku, dovodil tak v podstatě přednost chodce chystajícího se přejít vozovku mimo přechod před projíždějícími vozidly. Takto jednoznačně však přednost chodce mimo přechod dovozovat nelze, ani když přechází poblíž křižovatky. Z povahy věci a ze zdravého rozumu vyplývá, že především chodec musí dávat pozor a nemůže např. vběhnout do vozovky těsně před projíždějícím vozidlem

(případně narazit do jeho boku).

40. Ustanovení § 5 odst. 2 písm. g) zákona o silničním provozu je takové povahy, že nabádá řidiče k opatrnosti vzhledem k chodcům při výrazné změně, pro ostatní jinak předpokládaného směru jízdy vozidla, do míst kam řidič nevidí, např. prostory za křižovatkou, kde není přechod pro chodce. S povinností řidiče souvisejí obdobné, svým rozsahem však větší, povinnosti chodce přecházejícího vozovku mimo přechod podle § 54 odst. 2 cit. zákona. Řádným naplněním obou ustanovení zákona by tak měla být minimalizována možnost kolize těchto účastníků v silničním provozu (Kovalčíková, D., Štändera, J.: Zákon o provozu na pozemních komunikacích. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 22.).

41. Z povinnosti řidiče neohrozit (nikoli neomezit) chodce přecházejícího pozemní komunikaci, na kterou řidič odbočuje, stanovené v § 5 odst. 2 písm. g) zákona o silničním provozu, podle názoru Nejvyššího soudu nevyplývá přednost chodce, který hodlá přejít pozemní komunikaci mimo přechod pro chodce poblíž křižovatký s jinou pozemní komunikací, před přijíždějícími vozidly. Toto ustanovení nijak nevylučuje povinnosti chodce stanovené v § 54 odst. 2 a § 54 odst. 3 cit. zákona před vstupem na vozovku se přesvědčit, zdali může vozovku přejít, aniž by ohrozil sebe i ostatní účastníky provozu, a nevstupovat na vozovku bezprostředně před blížícím se vozidlem.

42. Nejasné je v této souvislosti vyjádření nalézacího soudu, že „v situaci zatáčejícího vozidla nelze dovodit, že by (poškozený) vstoupil na vozovku bezprostředně před blížícím se vozidlem.“ Není zřejmé, z čeho soud dovodil, jednak že v okamžiku bezprostředně před střetem vozidlo ještě zatáčelo, jednak že poškozený nevstoupil na vozovku bezprostředně před blížícím se vozidlem. Naopak, dosud provedené důkazy spíše nasvědčují tomu, že v době střetu byl odbočovací manévr už dokončen a že poškozený nevstoupil do vozovky s takovým předstihem před příjezdem vozidla, aby se již nacházel před jeho přední částí.

43. Soudy se těmito otázkami prakticky nezabývaly, pouze konstatovaly, že poškozený mohl přecházet vozovku mimo přechod pro chodce, protože přechod tam v příslušné vzdálenosti nebyl. To však je nepochybné a není to podstatné. Podstatné je, zda ze skutkových závěrů učiněných podle pravidla in dubio pro reo vyplývá reálná možnost, že poškozený si počínal tak, že porušil zmíněnou povinnost a že to mělo za následek jeho zranění.

44. Je namístě dodat, že v praxi se vyskytují i případy, kdy např. řidič porušil předpisy o pravidlech bezpečnosti silničního provozu, ale takové konkrétní porušení nemělo vliv na vznik nehody a způsobení těžké újmy na zdraví poškozenému, který vstoupil do vozovky před řidičem na tak krátkou vzdálenost, že tento nemohl reagovat, a tudíž došlo k přetržení příčinné souvislosti. V takovém případě se řidič trestného činu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti nedopustí, ani kdyby z jeho strany k porušení nějakého bezpečnostního předpisu došlo.

45. Nejvyšší soud však nemůže v této fázi řízení činit žádné právní závěry, neboť nedostatečnost právních závěrů soudů vyplývá mimo jiné z nejasných a neúplných skutkových zjištění.

46. Dovolání je důvodné, a to vedle porušení zásady presumpce nevinny podle čl. 40 odst. 2 Listiny i pro naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tj. nesprávného (předčasného, nepodloženého a neúplného) právního posouzení skutku. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v úvahu přicházející alternativě spočívá v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí odvolání proti odsuzujícímu rozsudku, ačkoli byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. S ohledem na naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. došlo k naplnění i tohoto důvodu dovolání.

47. Napadený rozsudek Krajského soudu v Brně ani jemu předcházející rozsudek Městského soudu v

Brně tudíž nemohly - z důvodů, které byly vyloženy v předcházejících částech tohoto rozhodnutí - obstát. Nejvyšší soud je proto zrušil včetně všech dalších obsahově navazujících rozhodnutí, která tím ztratila podklad. Městskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Toto rozhodnutí učinil v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání.

48. V dalším řízení bude povinností soudu prvního stupně respektovat výše uvedené výhrady, doplnit dokazování o nový výslech obviněné a svědkyně M. V., znalecký posudek z oboru silniční dopravy, případně provést další dostupné důkazy, které by mohly objasnit okolnosti a příčinu dopravní nehody. Po doplnění dokazování nalézací soud důkazy řádně zhodnotí v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 tr. ř., učiní - při respektování presumpce nevinny a pravidla in dubio pro reo - jasné skutkové závěry o okolnostech a příčině dopravní nehody a na jejich základě posoudí otázky porušení povinností jejích účastníků, příčinné souvislosti porušení těchto povinností a vzniklého následku na zdraví poškozeného, míru a formu zavinění obviněné a spoluzavinění poškozeného. V návaznosti na to učiní závěry o právním posouzení skutku a znovu ve věci rozhodne. Své rozhodnutí náležitě odůvodní v souladu s ustanovením § 125 odst. 1 tr. ř.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)